

Nieuwsbrief

Inhoud

Uitdagingen in de RKK	1
In Memoriam Mgr. Muskens	2
Algemene Assemblee Andante	3
Thema: zorg om de zorg	5
- Menslievende zorg	5
- Toekomst ouderenzorg	6
Uit de organisaties	8
Wetenswaardig	9

Secretariaat Unie NKV
Pr Christinastraat 50
6101 HG Echt
Tel: (0475) 488 790
E-mail: info@unienkv.nl
Website: www.unienkv.nl

Bij dit nummer

Identiteit wordt zichtbaar in de dingen die we doen... dat geldt voor afdelingen en voor een koepel. Wat onze koepel doet, wordt beschreven in deze Nieuwsbrief: een studiedag, contact met de bisschoppenconferentie, samenwerking met Europese katholieke vrouwenorganisaties op thema's die vrouwen raken, een publicatie, een netwerkdag bijwonen, informatie doorgeven van landelijke organisaties, informatie verzamelen over de zorgsector. In totaal 9 pagina's nieuws uit heel verschillende organisaties.

Persoonlijk nieuws is er ook. In de Internationale Commissie verwelkomen we Gisela Hoeve. Zij is lid van KVG Bussum-Naarden en door ons voorgedragen voor het bestuur van Andante (Europese alliantie katholieke vrouwenorganisaties) en inmiddels gekozen. Afscheid namen we van Wil Kruijff, die jarenlang de notulen van de IC heeft verzorgd, en van onze voorzitter, Willy Hoeben. Zij heeft zich de afgelopen twee jaar voor 100 % ingezet. Ze blijft lid van het Algemeen Bestuur tot ZijActief Limburg een opvolgster heeft gevonden. We laten haar niet graag gaan...

Vrouwen die de ambitie hebben deze brede koepelorganisatie voor te zitten, worden uitgenodigd met ons contact op te nemen! Een profiel is op te vragen bij het secretariaat. Het laatste nieuws is voor uw agenda: op **20 november 2013** organiseren we weer een besturenoverleg om te laten zien wie we zijn...

Joanne Seldenrath

Uitdagingen voor de katholieke gemeenschap

'Het catholicisme is sterk genoeg om het debat aan te kunnen,' zei Mgr. G. de Korte, bisschop-referent Vrouw en Kerk, op 10 april 2013 in 's-Hertogenbosch. Tijdens deze studiedag van de Unie NKV waren ongeveer veertig mensen aanwezig, meest uit de besturen van aangesloten organisaties, om met hem in debat te gaan, of – misschien meer – om hem te laten delen in hun zorgen.

De titel van de dag, 'Twijfel en verlangen' werd na het welkom van voorzitter Willy Hoeben toegelicht door gespreksleidster Maria van Schaijik (lid van het Katholiek Vrouwen Dispuut en van de Commissie Overleg Bisschoppen). Ze vat twijfel niet negatief op, maar als een kans om te groeien. Wat kan catholicisme, of de katholieke kerk, betekenen in deze tijd?

In zijn lezing 'Onzekerheid en verlangen' noemt Mgr. De Korte kwantitatieve en kwalitatieve oor-

zaken van onzekerheid. Veel kerken hebben een omgekeerde piramide wat leeftijdsopbouw betreft: weinig jongeren en veel ouderen. Slecht nieuws over de kerk, maar ook alle maatschappelijke ontwikkelingen (een ander wereldbeeld, relativisme door een veelheid aan godsdiensten, thematiek van het kwaad en wetenschappelijke kritiek op scheppingsverhalen of het bestaan van God) stellen vragen bij oude zekerheden. Vragen die van de intellectuele voorhoede zijn afgedaald naar de basis.

Heldere boodschap

Toch is de mens van nature religieus, zegt Mgr. De Korte. Het is de uitdaging voor de kerk om dit verlangen met Christus te verbinden, en om zowel helder als hartelijk te zijn: 'We hebben een heldere boodschap over het leven van mensen. De mens kan een salto

vitale maken, een sprong naar het leven – daar hoort bekering bij.' Verwondering, schoonheidservaringen en het besef van eigen kwetsbaarheid kunnen een spoor zijn naar God toe. De Bijbel en de eerste eeuwen van kerkontwik-

Mgr. G. de Korte en M. van Schaijik

keling geven een normerende betekenis, met name over ambt, canon en credo. 'We zijn echter geen museumbeheerders: het is een levende traditie die georiënteerd is op de toekomst.' Om haar heldere boodschap actueel te maken voor de wereld van vandaag kan de kerk

zoeken naar herbronning en, in de oecumene, naar dialoog.

Het evangelie van de kerk is bovendien een hartelijke boodschap die past binnen de ruimte van onze democratische cultuur. De wereld buiten de kerk kan erkend worden als iets van God, zonder dat onze missie – het verhaal over een bevrijdende God en een levende traditie – wordt opgegeven.

Waarden en regels

Tijdens de vragenronde worden velerlei zorgen onder woorden gebracht. Bij vragen over liturgie en de rol van vrouwen daarin wijst Mgr. De Korte op de officiële regelgeving. Dat alleen mannen tot priester gewijd worden is geen ontkenning van de gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen. Misschien verandert de regelgeving als opnieuw gekeken wordt naar de bronnen van de kerk. Maar de spanning tussen de uitspraken van de kerk over gelijkwaardigheid en het gevoel van vrouwen blijft. Een andere spanning is die tussen basis en leiding, getuige iemands uitspraak: 'De werkers in de kerk willen hun geloofsgemeenschap in stand houden, ze komen met ideeën en mogelijkheden. Maar dan vinden ze decreten en dogma's op hun pad.' Bovendien heerst er angst voor verklikkers. Mgr. De Korte pleit voor meer vrijheid voor theologisch debat, zonder dat discussies meteen op straat komen. Het katholicisme is daar sterk genoeg voor.

Meer vrijheid voor debat

Waar gaat het om, is een volgende vraag, om behoud van de kerk of van het geloof van mensen? Voor Mgr. De Korte zijn kerk en geloof niet van elkaar te scheiden. In katholieke vrouwenorganisaties

Mgr.dr. M.P.M. Muskens (1935-2013) en katholieke vrouwen

Helmi van Stratum – van Beeck

Op het overlijden van bisschop Martinus Muskens is van opvallend veel kanten gereageerd. Geen wonder: tussen 1994 en 2008 groeide hij uit van een onbekende priester uit het Bossche bisdom tot de meest bekende en media-genieke bisschop van Nederland.

Minder algemeen bekend is dat bisschop Muskens zich ook jarenlang voor de Unie NKV en andere vrouwen in de kerk heeft ingespannen. Terecht heeft de Unie NKV hem dan ook publiek in een *In Memoriam* herdacht en haar waardering uitgesproken voor zijn 'open en constructieve houding, zijn sociale bewogenheid, zijn wijze van in-de-wereld-staan.'

Persoonlijke herinneringen

Deze uitspraken over bisschop Muskens wil ik graag illustreren. Van 1994 tot ongeveer 2000 maakte ik hem mee in de Bisschoppelijke Commissie voor contact inzake Vrouw en Kerk (BCVK). Bij zijn aantreden in 1994 'erfde' bisschop Muskens namelijk van zijn voorganger Mgr. Huub Ernst niet alleen het bisdom Breda, maar ook diens functie als voorzitter van de BCVK. Deze bestond destijds uit twee bisschoppen, bijgestaan door een deskundige vrouw als secretaris, en twee vrouwen 'uit het veld', namelijk de secretaris van de Unie NKV en iemand namens de katholieke vrouwelijke theologen. In deze samenstelling voerde de BCVK tweemaal per jaar overleg met zowel de Commissie Overleg Bisschoppen (COB) van de Unie NKV als met de Werkgroep Vrouw & Kerk.

Vanaf midden 1990 had ik Mgr. Ernst als voorzitter van de BCVK meegeemaakt. We zagen deze beminnelijke, toegankelijke en betrokken man niet graag gaan maar in 1994 was hij ruim over de 75 en in afwachting van een opvolger. Toen de benoeming van Mgr. Muskens afkwam, was iedereen verast: wat zou deze, in Nederland 'grote onbekende' weten van ónze situatie als katholieke vrouwen, na 24 jaar verblijf in het buitenland, waarvan 8 jaar als secretaris van de Indonesische bisschoppenconferentie en 16 jaar als rector van het Pauselijk Nederlands College in Rome?

Vrouw en Kerk

Vanaf de eerste vergadering toonde Mgr. Muskens zich zeer geïnteresseerd in het gesprek met de COB / Unie NKV. Bij nieuwe termen en begrippen (zoals gender) vroeg hij nieuwsgierig om uitleg. Hij moest evenzeer verrast geweest zijn door alles wat er hier onder katholieke vrouwen speelde, maar bleek een goed luisteraar en een opmerzaam voorzitter.

In de vergadering op 24 april 1995 kondigde Marian van de Wouw, voorzitter van de Vereniging Nederlandse Katholieke Vrouwen (VNKV), de opheffing van haar organisatie aan per 1 januari 1996.

vervolg op p.3

blijken veel leden echter de grote lijn van het katholiek geloof wel te onderschrijven: naastenliefde, verdraagzaamheid. Maar de regels van de kerk leggen de mensen naast zich neer.

Als laatste een persoonlijke vraag: 'Was het een jongensdroom om bisschop te worden?' Eigenlijk had Mgr. De Korte geschiedenisleraar willen worden: 'Voor priesterschap koos ik zelf, maar bij mijn

benoeming tot hulpbisschop kende ik echte paniek. In de praktijk valt het bisschop-zijn mee en de benoeming in Groningen was een uitdaging.'

Foto's: Nelly Ketels.

Na de lunch werd de jaarvergadering van de Unie NKV gehouden. Conceptnotulen kunt u aanvragen bij de secretaris: info@unienkv.nl.

vervolg van p.2.

De reactie van Mgr. Muskens was: 'Is jullie geschiedenis al beschreven?' Die opmerking leidde tot het Project Geschiedschrijving Katholieke Arbeidersvrouwenbeweging van de Unie NKV. In 2002 verscheen *Edelmoedig, fier en vrij. Katholieke arbeidersvrouwen en hun beweging in de twintigste eeuw* waarin historicae Marjet Derks en Marijke Huisman de geschiedenis van de georganiseerde arbeidersvrouwen vanaf 1932 hebben vastgelegd.

Eigen visie

Na de Wereldvrouwenconferentie in Peking (1995) organiseerde bisschop Muskens de bijeenkomst 'Van briefing tot dialoog' waarop de vrouwen die de conferentie hadden meegemaakt, de bisschoppen zouden bijpraten. Als gastheer stelde hij: 'De twintigste eeuw zal wereldwijd genoemd worden: de eeuw van de re-positionering van de vrouw in de samenleving.' Als illustratie van deze stelling noemde hij twee vrouwen: Raden Adjeng Kartini (1879-1904), die opkwam voor de Javaanse vrouw, en Marga Klompé.

Zonder uit de (Maliëbaanse) school te klappen vertelde Mgr. Muskens eens hoe het er in de bisschoppenconferentie van Indonesië aan toeging. Alle bisschoppen kwamen daarvoor naar Djakarta, vergezeld van hun secretaris, veelal goed opgeleide nonnen. Alleen al door hún aanwezigheid was de toon van het gesprek en de sfeer van de bijeenkomst anders, was zijn eerlijke overtuiging.

Ten slotte

Van bisschop Muskens zijn veel prikkelende, wijze en originele uitspraken bekend waarvan ik er graag enkele citeer.

'Het grootste deel van vrijwilligerswerk in de kerk wordt door vrouwen gedaan, ja. Het risico bestaat dat in de kerk hetzelfde beeld blijft bestaan als in de zorgsector: het meeste werk wordt door vrouwen gedaan, maar in de functies waar de verantwoordelijkheden liggen en het beleid bepaald wordt, werken vooral mannen. Zoals de maatschappij het hard nodig heeft dat vrouwen openbare en verantwoordelijke functies bekleden, zo heeft de kerk daar ook behoefte aan.'

Uit: Arjan Broers in gesprek met Bisschop Muskens: *Elk mens heeft een naam. Pleidooi voor een sociaal Europa*, Meinema 1997, p. 86.

'En dan *ben* ik dood. En dan? Dan niets, zeggen sommigen, maar dat is voor mij onvoorstelbaar. Wij leven in een bezielde schepping, een wonderlijk universum. Ik geloof dat wij niet samenvallen met ons lichamelijk leven. We zijn niet alleen stof dat na de dood uiteenvalt, we zijn meer dan dat. We maken deel uit van die wonderlijke, niet aan tijd en ruimte gebonden scheppende energie in onze wereld en in het universum. In gelovige woorden: ik geloof dat we deel zijn van de Geest.'

Uit: *Opmaat tot eeuwigheid. Beschouwingen van Martinus Muskens*.

Bewerkt met Arjan Broers, Valkhof Pers 2007, p. 53.

Samen weven aan een Europa van de hoop

Bratislava, 25-28 april 2013

'Magnificat, magnificat', klinkt het in Hotel Súza. Het is een bijzonder moment tijdens de Algemene Assemblee van Andante, de Europese alliantie van katholieke vrouwenorganisaties.

Immers, het gebouw waarin de zeventig deelneemsters uit Albanië, Duitsland, Frankrijk, Hongarije, Letland, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Roemenië, Slowakije, Verenigd Koninkrijk en Zwitserland gehuisvest zijn, was tijdens de Russische overheersing een bolwerk van de communistische partij.

Meer over de geschiedenis van Bratislava horen we tijdens de excursie voorafgaand aan de Assemblee. Romeinen, Kelten, Turken, keizerin Maria Theresia en Napoleon hebben er hun sporen achtergelaten. In het stadhuis hangen antieke gobelins met het verhaal van Hero en Leander, geweven in Engeland.

Weven is de rode draad van het studiegedeelte van de Assemblee die op de avond van 25 april geopend wordt door voorzitter Marie-Louise van Wijk. Na een hartelijk welkom geeft Anja Appel (secretaris katholieke vrouwenbeweging Oostenrijk) toelichting op het programma. Zij zal deze dagen de tijd bewaken, samenvatten, nieuwe gezichtspunten aandragen en toewerken naar een conclusie op zaterdagochtend.

Het weefproces van het studiegedeelte van de Algemene Assemblee bestaat uit raam (traditie), schering (belangrijke thema's) en inslag (werkwijze voor de thema's). Bovendien wordt niet alleen theoretisch materiaal aangedragen, er zijn linten, lappen stof, kluwens wol, naald en draad aanwezig om echt 'nuttig te handwerken'. Ans Huijbrechts legt uit hoe elk

van de 8 groepen kan weven aan een eigen lap, die met de andere 7 zal worden samengevoegd tot een groot wandkleed.

Met het begrip *armoede*, uitgekozen als prioriteit één voor de komende werkperiode van het nieuwe Andantebestuur, werd ik meteen al geconfronteerd toen ik met de bus van Wenen naar Bratislava reed. Bij de laatste bushalte op Oostenrijkse grond stapte een tiental jonge mannen op. Allen hadden ze een verband om hun arm.

Ik vroeg de buschauffeur wat dit te betekenen had. Hij wees naar het laatste gebouw vóór de grens met Slowakije. In grote letters stond er op: EUROPLASMA. 'Arme Slowaken, zonder werk, proberen door het geven van bloed toch wat bij te verdienen,' zei de buschauffeur, bijna verontschuldigend.

Marleen Peters

26 april: raam en schering

De volgende morgen wordt het raam opgezet door Mária Raučinová met een lezing over ‘Traditie: hindernis of schatkamer?’ Wat betekent traditie nog voor vrouwen nu we steeds onafhankelijker worden? Maar traditie gaat niet alleen over het verleden. Het Latijnse *tradere* betekent doorgeven. Traditie helpt om vanuit het verleden het heden te verstaan. **We geven vuur door, niet de as.** En juist vrouwen combineren gezag en wijsheid met empathie en aandacht voor relaties. Juist zij kunnen het respect voor het leven doorgeven, in opstand komen tegen het geweld dat het leven bedreigt, en verbindingen leggen met respect voor de verschillen.

Na elke uiteenzetting is er tijd voor overleg. Deze nabeschuiving gebeurt aan de hand van vragen in 8 vaste groepjes, ingedeeld naar taal.

Samen weven en praten

Christa Nickels is verantwoordelijk voor de schering. Vanuit haar eigen biografie als verpleegster, prominent lid van de Duitse Groene Partij en parlementslid in de *Bundestag* schetst ze in haar lezing ‘Actie, niet alleen woorden!’ haar betrokkenheid bij kerk en politiek. Zij stelt het kleine en zwakke centraal en gelooft in scholing en samenwerking. Ook in de politieke arena kunnen christelijke vrouwen zich inzetten voor het algemeen welzijn; **Andante kan een brugfunctie vervullen**, tussen de generaties, tussen Noord- en Zuid-, Oost- en West-Europa.

In het groepsgesprek inspireert dat tot het noemen van een aantal thema’s voor Andante. Na een rondetafelgesprek met Christa Nickels, Doris Stump (van 2008 tot 2012 Zwitserse afgevaardigde bij de

Raad van Europa) en Anna Záborská (Slowaaks lid Europees Parlement) onder leiding van Mary McHugh over de verschillende perspectieven binnen de Europese politiek introduceert Anja Appel het Europees Vrouwencafé. Voor elk thema is een tafel ingericht. We kunnen aanschuiven en met elkaar van gedachten wisselen over de kansen en uitdagingen van dat thema.

27 april: inslag en uitslag

De inslag van het weefproces, de lezing van Doris Stump op zaterdagmorgen, gaat over ‘De Raad van Europa en de NGO’s’. Organisaties als Andante kunnen door overzichtelijke, actuele en goed gedocumenteerde informatie en door competent optreden invloed uitoefenen op (voortgang van) besluiten van de Raad van Europa. Daarnaast kunnen de katholieke vrouwenorganisaties de aanbevelingen van de Raad van Europa vertalen voor hun eigen land.

Nog voor de lunch komen de nationale organisaties samen om te bespreken welke thema’s voor hen van belang zijn. De Nederlandse delegatie koos voor strijd tegen mensenhandel en verantwoordelijkheid voor de schepping.

In de statutaire vergadering

Na de lunch begint het eerste deel van de statutaire vergadering. Op de agenda staat onder andere de verkiezing van de nieuwe leden van het Co-ordinating Committee of Andante (CoCoA). Alle acht kandidaten, onder wie de Nederlandse Gisela Hoeve, worden gekozen in het nieuwe bestuur.

28 april: slot

De vergadering wordt voortgezet onder leiding van de nieuw aangestreden voorzitter Mary McHugh en stelt onder andere de prioriteiten vast voor de komende periode. Iedere organisatie noemt drie thema’s van wat tijdens de

studiedagen ter tafel kwam. De uitkomst staat hieronder. Op weg naar het visioen van het Magnificat... (Luk 2, 46-55)

<u>Thema</u>	<u>aantal stemmen</u>
Armoede	11
Bio-ethiek	10
Mensenhandel	10
Aandacht voor de schepping	7
Arbeidsmigratie	5
Geweld tegen vrouwen	5
Financiële en morele crisis	4
Zorg	2

Op zaterdagavond opent de culturele avond met zang en dans door de kinderfolklore-groep Kremieno. Wat een enthousiasme, uithoudingsvermogen, grappige, ondeugende verhaallijnen zaten er in hun liederen en dansen. Het slotstuk was het internationaal buffet. Een avond ook voor speeches, bedankjes, zang en muziek.

Liesbeth Wanhill

Het was de laatste bijeenkomst met Marie-Louise van Wijk als voorzitter / bestuurslid. De Unie NKV heeft dahliaknollen uitgedeeld als herinnering en Marleen Peters zei als afscheid: ‘Nu, eind april, verliest Nederland twee koninginnen: Beatrix en onze Marie-Louise.’

Nederlandse delegatie v.l.n.r.: Liesbeth Wanhill, Marleen Peters, Marie-Louise van Wijk, Ans Huijbregts, Gisela Hoeve; Esther van de Vate en Joanne Seldenrath.

ZijActief Nederland schreef de Unie NKV een brief vanwege alle dreigende maatregelen voor de zorg. Het bestuur van de Unie NKV besloot om hieraan een themanummer te wijden. Arno Heltzel (Unie KBO) zette voor ons op een rijtje wat de regering wil veranderen. Een visie op hoe het anders kan, vindt u in de bijdrage van Cynthia Lieshout (Reliëf). We plaatsen ook de brief van Stien Meuszen omdat zij de zorgen van mensen goed onder woorden brengt.

Menslievende zorg

In maart 2013 organiseerde Reliëf, de christelijke vereniging van zorgaanbieders, een congres met als thema 'Liefdewerk, veel papier'. Centraal stond de spanning tussen de bezieling en inspiratie waarmee zorgverleners hun werk (willen) doen enerzijds en de grote hoeveelheid richtlijnen, procedures en verantwoordingsprotocollen anderzijds.

De grote mate van toezicht en controle is frustrerend. Zorg als liefdewerk voor de ander dreigt onder te sneeuwen in talloze papieren, nota's en keurmerken. Menslievende zorg komt onder druk.

Kwaliteit is meetbaar...

Laten we eens inzoomen op de manier waarop we doorgaans de kwaliteit van zorg meten. Het meten en verantwoorden van kwaliteit krijgt momenteel vooral vorm door te controleren of de protocollen op orde zijn, en door vragenlijsten, audits en metingen. 'Kunt u zelf bepalen hoe u uw woonkamer inricht?', 'Zijn de maaltijden lekker?' 'Is er

voldoende geestelijke verzorging?' 'Maakt u wel eens een uitje?' Daaruit rollen de getallen: 90% van de mensen vindt dat ze voldoende hun eigen kamer kunnen inrichten, 70% van de mensen vindt dat de maaltijden lekker zijn, 65% van de mensen vindt dat er meer geestelijke verzorging zou mogen zijn. Zo wordt kwaliteit meetbaar en vergelijkbaar. Immers: meten is weten... Of toch niet?

Geven al die cijfers geven eigenlijk wel een betrouwbaar beeld van de werkelijkheid? De Zwitserse kunstenaar Ursus Wehrli heeft het opruimen tot kunst verheven. Wehrli ziet overal rommeligheid en chaos. Neem nu dit zonnebaadveldje bij het zwembad. Kriskras liggen de parasols, handdoeken en opblaasbanden door elkaar. Wat een ratjetoe aan kleuren hebben al die parasols en zwemspullen. En dan die mensen. Ze rennen, vliegen, duiken, springen, vallen zomaar in het rond, zonder systeem, niet te tellen, niet te meten...

Wehrli doet er wat aan. Hij brengt, op foto 2, orde in de chaos. Handdoek bij handdoek, parasol bij parasol, man bij man, vrouw bij vrouw en ook nog een man-met-kleren-aan. Opgeruimd staat netjes. Sorteren, meten, weten... Maar welk verhaal vertelt die keurige ordening? 'Zijn er voldoende parasols op het zonnebaadveldje?' 'Zijn er voldoende handdoeken beschikbaar?' 'Zijn er voor de kinderen ook opblaasdolfijnen?' 'Mogen mensen-met-kleren-aan

Thema: Zorg om de zorg

ook op het veldje komen?' Wie die vragen beantwoordt voor foto 1 en foto 2, komt exact op dezelfde gegevens uit. Toch is er een wereld van verschil. Foto 1 geeft een beeld van een betekenisvolle wereld, waar het goed toeven lijkt. Alle spullen en mensen staan in relatie tot elkaar. Wat de mensen doen – en misschien zelfs wie ze zijn – wordt bepaald door de onderlinge bewegingen en verbanden. Die geleefde betekenis ontbreekt bij foto 2 geheel.

Er ligt dus een kloof tussen cijfers enerzijds en beelden en verhalen anderzijds. Wat zou het goed zijn om al onze cijfers in het meten en verantwoorden van kwaliteit aan te vullen met beelden. Dat iemand een uitje heeft gehad, is mooi maar kijk ook eens goed hoe het op dat uitje is geweest, juist voor deze persoon, op die dag en bij dat ene uitje! Dat iemand naar het zwembad is geweest, is prachtig maar als blijkt dat zij heeft moeten zonnen in een keurig rijtje, op lengte geordend, dan is dat wellicht een stuk minder geslaagd.

Beelden en verhalen onthullen de betekenis van de cijfers. Pas in beelden en verhalen komt de mens, om wie het toch draait in de zorg, werkelijk in beeld. Laten we dus – en is dat ook niet heel passend bij onze religieuze inspiratie en traditie – op zoek gaan naar beelden en verhalen.

*Cynthia Lieshout, stafmedewerker van Reliëf
www.relief.nl*

Mede n.a.v. Ursus Wehrli, *Opruimen, dat is (de) kunst!* Amsterdam: De Harmonie 2012.

Ongerust over de toekomst van onze ouderenzorg

Unie KBO eist garanties

Er staan enorme veranderingen op stapel in de zorg en de ondersteuning van ouderen. Het beroep dat op ouderen zelf gedaan zal worden, op hun portemonnee en op hun sociale netwerk, zal de komende jaren veel groter worden.

Steeds meer ouderen met een zware zorgbehoefte moeten thuis blijven wonen omdat ze niet meer terecht kunnen in een verzorgings- of verpleeghuis. De gemeenten zijn dan verantwoordelijk voor de begeleiding en persoonlijke verzorging. Omdat dit ook nog eens gepaard gaat met enorme bezuinigingen, is het mogelijk dat de zorg niet alleen verschaalt maar straks in de ene gemeente wel en in de andere niet geboden wordt.

AWBZ verandert

Om de zorg betaalbaar te houden voert het kabinet de komende jaren hervormingen door. Het kabinet wil bijvoorbeeld de AWBZ vanaf 2015 ingrijpend veranderen. Alleen de zwaarste langdurige zorg wordt dan nog vergoed uit de AWBZ. Lichtere vormen van AWBZ-zorg gaan naar gemeenten

of worden geregeld via de zorgverzekering. De taakverdeling ziet er vanaf 2015 uit als in de tabel hieronder.

Extramuralisering

Het kabinet wil dat ouderen langer dan nu hun zorg thuis kunnen krijgen. Op die manier blijft de zorg betaalbaar en kunnen mensen langer over hun eigen leven beslissen, aldus het kabinet. Mensen die in 2012 nog in aanmerking kwamen voor een licht zorgzwaartepakket en een indicatie voor zorg in een instelling (intramuraal zorg), krijgen vanaf 2013 een indicatie voor zorg thuis (extramuraal). Het kabinet wil dat op termijn ook zwaardere vormen van zorg thuis worden geleverd.

Convenant met gemeenten

Een belangrijke politieke trend is om taken van de landelijke overheid over te dragen aan de gemeenten. Na het ontstaan van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), enkele jaren geleden, zullen in de komende periode nog meer taken naar gemeenten gaan. Het schrappen van aanspraken in

de AWBZ zal, naar de verwachting van de Unie KBO, leiden tot een overbelasting van gemeentelijke voorzieningen.

De Unie KBO eist garanties dat ouderen, gehandicapten en chronisch zieken ook in de toekomst verantwoorde zorg geboden krijgen, evenals ruimte voor eigen regie van de oudere burgers zelf. Ook wil de grootste ouderenorganisatie van Nederland voorkomen dat de mantelzorg in de knel komt. Mantelzorgers zijn nu namelijk al vaak overbelast. De lobby van de Unie KBO richt zich momenteel op het verkrijgen van overheids garanties, neergelegd in convenanten met de gemeenten, dat ouderen, chronisch zieken en gehandicapten verantwoorde zorg blijven ontvangen. Zonder die garanties moeten de gemeenten vooralsnog weigeren om het kabinetsbeleid uit te voeren, aldus een strijdbare Unie KBO.

*Arno Heltzel, woordvoerder van de Unie KBO
www.kbo.nl*

Taak	Bestaande uit	Verantwoordelijk	Opmerkingen
Zorg aan huis	Begeleiding en persoonlijke verzorging aan huis (hulp bij aan- en uitkleden, haren wassen)	Gemeente	Huishoudelijke hulp wordt alleen nog door de gemeente betaald als de zorgbehoevende een laag inkomen heeft.
Medische zorg	Medische handelingen, inclusief verpleging en langdurige geestelijke gezondheidszorg	Zorgverzekeraar	
Langdurige zorg	Zwaardere zorg voor ouderen en gehandicapten in instellingen	Rijksoverheid	Deze zorg blijft vergoed uit de AWBZ. Cliënten gaan wel een hogere eigen bijdrage betalen.

Gij hebt mij bekleed met een mantel van trouw

De werkgroep Zorg van de Raad van Kerken in Nederland heeft een brochure uitgegeven die aandacht vraagt voor gerichte ondersteuning en bemoediging van mantelzorgers vanuit de kerk. In deze brochure *Gij hebt mij bekleed met een mantel van trouw* worden zeven

wijzen van spreken aangereikt, en zeven wijzen van doen want: 'Goed zijn voor elkaar heeft diepe geloofslagen in de joods-christelijke traditie.' Het is een echte handreiking geworden voor parochies en gemeenten, inclusief discussievragen en websites.

Op **maandagmiddag 24 juni** wordt in Utrecht een symposium mantelzorg gehouden, waarop gesproken wordt vanuit zorg-, bijbel-theologisch, economisch en politiek perspectief.
*Informatie: rvk@raadvankerken.nl.
Prijs: € 15, incl. brochure.*

Blijf af van de basiszorg!

In de Twentse courant Tubantia is een groot zorgdebat geweest. Als de plannen allemaal doorgaan, vraag ik me af wie er later voor ons zorgt. Ik heb gelezen dat de Stichting Gelderse Plattelands Vrouwenorganisaties er iets aan doet maar ik vind dit niet genoeg, omdat ze elke dag weer wat nieuws verzinnen. Tijdens het zorgdebat betoogde Marcel Gerritsen dat mensen graag willen zorgen voor hun naasten. Maar ze willen ook erkenning, en daar ontbreekt het aan. Mantelzorgers voelen zich niet serieus genomen. Veel bezoekers waren het belegaard met hem eens. Een op de acht werknemers is mantelzorger. Daarvoor is te weinig aandacht op de werkvloer, zo wist Menzis-topman Roger van Boxtel te vertellen. Het verplicht stellen van mantelzorg voor mensen in het verzorgingshuis is nog niet aan de orde in de regio. 'Het werkt averechts' aldus Irma Harmelink, bestuursvoorzitter van Zorgaccent. Met de bezuiniging op de huishoudelijke hulp en de noodzaak van mantelzorg komen mensen in de knel. Mensen kunnen soms, omdat ze geen familie hebben, op niemand een beroep doen. Want wat gebeurt er als je man overleden is en je samen geen kinderen had? Het is toch droevig dat je geen beroep meer kunt doen op gespecialiseerde huishoudelijke hulp omdat de huishoudelijke hulpen ontslagen zijn?

ZijActief moet deze punten landelijk aankaarten want waar de politiek nu mee bezig is, klopt niet. Ik vind dat ze van de basiszorg af moeten blijven. En ik ben beslist niet de enige die er zo over denkt.

*Vriendelijke groet, Stien
Meuwzen afd. Zijactief Meddo*

In antwoord op een brief van mevrouw Stegers (ZijActief Gelderland) schreven de Provinciale Staten Gelderland op 8 mei 2013, bij monde van M. Niessen (programmamanager Sociaal Profiel) over hun bijdrage aan het proces van veranderingen in de zorg:

‘Provinciale Staten Gelderland hebben gekozen om met het programma Sociaal Profiel een bijdrage te leveren aan het proces. Dit programma bevordert andere manieren van (samen)werken waarbij de zorgvrager meer centraal komt te staan. Naast speerpunten op het gebied van gezondheid en zorg, richten wij ons meer op de vrijwillige zorg en de mantelzorg. Daarbij vormen de netwerken rond zorgvragers een speciaal aandachtspunt. In een netwerk staan mantelzorgers er minder alleen voor en mensen zonder mantelzorgers kunnen ook de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben.

Als lid van het GPVO dat uit ditzelfde programma wordt gesubsidieerd, kunt ook u een bijdrage leveren via uw cursussen en informatievoorziening. Hoe kun je zorgen dat mantelzorg en vrijwillige zorg minder op de schouders van individuen terecht komt en hoe kun je de lasten eerlijker verdelen? Het is voornamelijk niet geheel duidelijk wat binnen de ouderenzorg gebeurt gaat. Ook in Den Haag bekijkt men nog in welk tempo en op welke wijze de verantwoordelijkheden aan de gemeenten worden overgedragen. (...) De leefbaarheid in kleine kernen is een belangrijk aandachtspunt voor de provincie. Provinciale Staten hebben daarvoor een aanzienlijk bedrag vrijgemaakt. Het thema ‘Leefbaarheid en gemeenschapsvoorzieningen’ is een onderdeel van het programma Sociaal profiel.

ZijActief Gelderland heeft voor het gesprek over zorg met de overheid een vragenlijst samengesteld. In aangepaste vorm is deze mogelijk ook bruikbaar voor uw contacten met gemeente en provincie. Op te vragen bij info@unienkv.nl.

Vrouwen met passie?!

‘In alle verhalen van vanochtend blijkt dat er niets afgesloten wordt, geen afsluiting voor de ander, voor de onbekende en voor het onbekende, voor de vreemde en het vreemde,’ zei Maaïke de Haardt in haar lezing op 12 april 2013. Op deze netwerkdag van de Commissie Vrouwencontacten (KNR) in Tilburg hadden verschillende vrouwenorganisaties en bevlogen vrouwen zich gepresenteerd rond verschillende thema’s:

Erna Smeekens (Tientjesproject) was afwezig maar sprak in het vertoonde televisie-interview over kansen scheppen ondanks armoede. Ivonne van de Kar (SRTV) vertelde over vrouwenhandel, Belinda Terlouw over haar zoektocht naar onderwijs dat de potentie van leerlingen goed benut, Berthe van Soest over nieuwe vormen van spirituele gemeenschap via de sociale media en Gerda de Vries over haar werk bij het Stedelijk Centrum voor Emancipatie Feniks. Maaïke de Haardt: ‘In de verschillende projecten gaan de mensen die er werken, bewust de relatie aan, ze laten zich in met een onbekende ander. (...) Ze gaan in die zin tegen de stroom in, tegen de vaste kaders, of het nu kaders van onderwijs, kerk, of samenleving zijn. In de projecten gaat het om zoeken naar ongekende en vooral ook leven gevende kracht en mogelijkheden van vrouwen, mannen, kinderen om daarmee een bijdrage te leveren (...) aan basale levensbehoeften (...); een bijdrage aan het weerbaar maken van degenen die vanuit de kaders van de zekerheden, de regels, de gevestigde machten, opvattingen en moraal aan de marge raken.’

Een volledig verslag van deze dag, inclusief links naar filmpjes op het internet, kunt u opvragen bij Esther van de Vate; e.vd.vate@knr.nl.

Raam op het zuiden

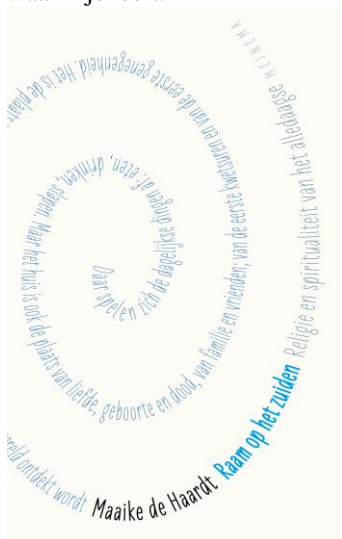
Boekrecensie

Een muziekuitvoering, een film, een roman, een diaconaal centrum: soms spreken ze de auteur aan als bevestiging van haar opvatting, soms prikkelen ze om vaststaande ideeën of voorlopige conclusies te heroverwegen.

De artikelen in dit boek komen grotendeels voort uit het werk van Maaïke de Haardt als hoogleraar op de Catharina Halkes Unie NKV Leerstoel Religie en Gender tussen 2001 en 2011. Ze staan in het overzichtelijke kader van een huis dat duidelijk staat in de stad.

De keuken krijgt veel aandacht en dat is niet toevallig. Want in het brede filosofische en culturele gesprek met andere wetenschappers gaat het Maaïke de Haardt steeds daarom dat haar denken gebaseerd is op en open blijft voor de meerduidige, ingewikkelde realiteit van het alledaagse leven. En waar kan dat beter dan in de keuken, tussen potten en pannen, eten en drinken, afwas en afval?

Raam op het zuiden is geen rechtlijnig betoog maar een boek waaruit je bij tijd en wijle een gedeelte leest, en een boek dat uitnodigt om zelf na te denken over de wereld waarin je leeft.

Maaïke de Haardt, *Raam op het zuiden*. Meinema 2013.

Bij de presentatie van het boek is een mooie recensie uitgesproken door Agnes Grond die geplaatst is op www.theoblogie.nl.

Uit de organisaties

Samenwerken begint met een goed gesprek

Wat komt er kijken bij samenwerken? De KVG-afdelingen Bocholtz en Simpelveld hadden samengewerkt om de jaarlijkse Besturen Ontmoetingsdag te organiseren rond dit thema. Op 30 mei 2013 kwamen beide afdelingen samen met het provinciaal bestuur van KVG Limburg in Simpelveld om elkaar te informeren en te ondersteunen.

Interessant waren de opmerkingen van de burgemeesters die te gast waren: mw. M. Clermonts van de gemeente Onderbanken en dhr. R. de Boer van de gemeente Simpelveld. Ze delen hun ervaringen: het belangrijkste van samenwerking is luisteren (M. Clermonts), en: het is de kunst om zo veel mogelijk de kracht van de ander aan te boren (R. de Boer).

Samenwerken begint met de boodschap 'ik wil iets van je' en een gesprek. Bovendien moet je zaken kunnen uitleggen. Je kunt het nooit voor iedereen goed doen. Het proces is belangrijk.

Er zijn homogene en heterogene groepen. Homogene groepen zijn op hetzelfde doel gericht. Heterogene groepen bestaan uit mensen met tegengestelde belangen, die uiteindelijk wel willen samenwerken om hetzelfde doel te bereiken. In heterogene groepen is sprake van verschillende denkwijzen; hoe groot de verschillen ook zijn, je zult hierover moeten discussiëren. Hier ligt de kracht van dialoog en een goed gesprek. Je kunt tot samenwerking komen door open vragen te stellen in een lastige discussie en door mensen uit te dagen om mee te denken. Dit is zeker niet gemakkelijk. Train jezelf om te vragen en geef de ander de tijd om er over na te denken, is de raad van de burgemeesters.

De stralende vrouw in jou!

Vrouwendansdag van Graalbeweging Nederland op **29 juni**. Sacrale dans is een vorm van meditatief kringdansen, om je te verbinden met je diepste kern, de ander en alles-wat-leeft. Danservaring is niet nodig. Van harte welkom in deze vrouwen-cirkel!

Begeleiding: Hilde Debacker.

Plaats en tijd: Graalhuis, Utrecht; 11.00 - 17.00 uur.

Aanmelden voor 24/6: tel: (06) 104 400 94, e-mail: degraal@planet.nl.

Verspieden en verspreiden... het is al begonnen.

25^e Nationale Vredesdag van de Commissie Vredesvraagstukken (Konferentie Nederlandse Religieuzen) op **14 september**.

Spreekster: Agnes Grond.

Plaats: Ds. Piersoncollege te 's-Hertogenbosch.

Informatie: s.hobeijn@knr.nl of (073) 69 21 309.

De NVR heeft op 6 juni gereageerd op de Hoofdlijnenbrief Emancipatiebeleid van minister Jet Bussemaker. Ze spreekt haar waardering uit over verschillende punten in dit beleid (bijvoorbeeld de aandacht voor economische zelfstandigheid van vrouwen) maar mist met name de concretisering in financiën. Een van haar vragen is naar een effectrapportage van de bezuiniging op de zorgsector en de betekenis daarvan voor vrouwen. www.nederlandsevrouwenraad.nl.

Wetenswaardig

Ervaring van genade

Trees Versteegen wil met *Geleefde genade* een theologische bijdrage leveren aan een moderne genadetheologie vanuit de genade-ervaringen van vrouwen. In de afgelopen halve eeuw is de katholieke genadetheologie sterk veranderd. ‘Genade’ veranderde van een bovenwereldlijk begrip naar een te ervaren werkelijkheid. De ervaringen van vrouwen ontbreken echter in die theologie. In de studie zijn eerst de belangrijkste aspecten van de genadetheologie onderzocht en vervolgens de genade-ervaringen van katholieke vrouwen – ter sprake gebracht vanuit hun dagelijks leven. De vrouwen blijken andere accenten leggen dan de moderne academische theologie: meer nadruk op het eigen handelen, meer aandacht voor het individu en genade wordt ervaren in de vertrouwde omgeving.

Trees Versteegen, Geleefde Genade. Een bijdrage aan de theologie van genade vanuit ervaringen van katholieke vrouwen Narratio, Gorinchem, € 27,50. *Informatie:* t.versteegen@zixx.nl

Trees Versteegen, Geleefde Genade. Een bijdrage aan de theologie van genade vanuit ervaringen van katholieke vrouwen Narratio, Gorinchem, € 27,50. *Informatie:* t.versteegen@zixx.nl

Trees Versteegen, Geleefde Genade. Een bijdrage aan de theologie van genade vanuit ervaringen van katholieke vrouwen Narratio, Gorinchem, € 27,50. *Informatie:* t.versteegen@zixx.nl

Weerbarstig erfgoed

Sieth Delhaas schreef een boek over een project voor weduwen in Kenia van Rentia Krijnen-Hendriks: *Weerbarstig erfgoed* (zie Nieuwsbrief

jrg.5, nr 3, juni 2012). De titel verwijst naar de verplichting van Luo weduwen om zich te laten erven door een zwager, maar ook naar de erfenis van slavernij, kolo-

nialisme, missie, zending en ontwikkelingshulp.

Sieth Delhaas geeft lezingen (evt. met powerpoint) over haar boek en haar bezoeken aan het project.

Sieth Delhaas is journaliste, theologe en cultuurwetenschapper. Contact: s.delhaas@kpnplanet.nl

Met creativiteit meer mens

Inspiratiedag van de werkgroep Arme Kant van Nederland / EVA op **15 juni** in De Wijkplaats in Utrecht.

www.armekant-eva.nl

Rebelse vrouwen

Muzikale theatervoorstelling van het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en Krater Community & Art i.h.k.v. de herdenking 150 jaar afschaffing van de slavernij in Nederland. De jonge Afrikaanse Onise is slachtoffer geworden van vrouwenhandelaren. Uit pure wanhoop roept ze haar voorouders aan. Plotseling staan drie vrouwen voor haar – geesten uit een ver verleden. *Speellijst:* vr **21 juni:** MC Theater, Amsterdam (020) 6065040; vr **28 juni:** Bijlmer Parktheater, Amsterdam (020) 3113930; ma **1 juli:** Schouwburg, Middelburg (0900) 3300033.

Informatie: www.ninsee.nl.

Kerkennacht op 21-23 juni

in diverse plaatsen met voorafgaand de nacht van de theologie. www.kerkennacht.nl.

Vrouw en Geloof België bestaat 35 jaar!

Op zaterdag **22 juni** wordt dit gevierd in de Universiteitshallen van de KU Leuven, Naamsestraat 22, met allen die daaraan bij hebben gedragen. Vanaf 14.00u. *Inschrijving:* <http://www.kuleuven.be/up/formulieren/Vrouwengeloof> of bij Wies Beckers op +32 (0)16 / 60 89 36

Voorbij de grenzen

Zangwekend voor vrouwen in het Dominicanenklooster Huissen: **28**

t/m 30 juni. De meeste liederen zijn 3- of 4-stemmig en enige koorervaring is daarom gewenst. *Begeleiding:* Herma Timmer. *Contact:* info@kloosterhuizen.nl of (026) 326 44 22.

Het lied van de eenheid

Studieweek mystiek, **1 t/m 4 juli.** ‘Het lied van de eenheid’ is een hymne van een Joodse denker uit het middeleeuwse Rijnland. Tijdens de studieweek in Nijmegen worden de deelnemers aan de hand van deze spirituele gids door het Oude Testament geleid. Inleidster is Lia van Aalsum. *Informatie:* tel (024) 36 121 62.

Catharina, Paraskeve en Barbara - martelaressen door goddelijke inspiratie.

Lezing in het Catharijneconvent te Utrecht op **9 juli** door Désirée Krikhaar (14.00-15.00u). www.catharijneconvent.nl.

Levenskracht, het vrouwelijke

Het FemArtMuseum, een museum zonder muren dat kunst van vrouwen onder de aandacht wil brengen, is de motor achter drie tentoonstellingen met als gezamenlijk thema ‘Levenskracht, het vrouwelijke’. Tot 28 augustus zijn ze te zien in het Allard Pierson Museum te Amsterdam, in het MMKA te Arnhem en in het Bijbels Museum te Amsterdam. www.femartmuseum.com.

Zielenzorg & Zielenmoord

Peerke Donders is Tilburgs bekendste missionaris. Hij zag het als zijn belangrijkste werk om het leven van melaatsen in Suriname te verlichten. In het Peerke Donders Paviljoen in Tilburg-Noord staan daarom de werken van barmhartigheid centraal. Tot en met 20 oktober 2013 is er de wisseltentoonstelling: ‘Zielenzorg & Zielenmoord. Peerke Donders en de slavernij’. *Informatie:* (013) 54 94 573